

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 38/2568)

กสม. ตรวจสอบกรณีพลทหารศูนย์สงครามพิเศษ จ. ลพบุรี ถูกขังวินัยจนได้รับบาดเจ็บ

ชี้กองทัพบกชดเชยเยียวยาและออกระเบียบป้องกันแก้ไขปัญหาลแล้ว

- แนะนำเลิกโครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อ จ.นครนายก ห่วงกระทบพื้นที่มรดกโลก

เสนอประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) โดยประชาชนมีส่วนร่วม

- ตรวจสอบกรณีอดีตพนักงานราชการหญิง สรชล. ร้องเรียนถูกผู้บังคับบัญชาคุกคามทางเพศ

แนะนำหน่วยงานเยียวยาความเสียหายและปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนในที่ทำงาน

วันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน 2568 เวลา 14.00 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนางสาวศิริลดา ผิวหอม หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 38/2568 โดยมีวาระสำคัญ 3 เรื่อง ดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกรณีพลทหารศูนย์สงครามพิเศษ จ. ลพบุรี ถูกขังวินัยเกินกว่าเหตุจนได้รับบาดเจ็บ ชี้กองทัพบกชดเชยเยียวยาและออกระเบียบป้องกันแก้ไขปัญหาลแล้ว

นายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่สื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวกรณีเจ้าหน้าที่ทหารศูนย์สงครามพิเศษจังหวัดลพบุรีลงโทษพลทหาร (ผู้เสียหาย) รายหนึ่งเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บเมื่อวันที่ 1 และ 2 ตุลาคม 2567 เวลากลางคืน และต่อมาเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2567 กองทัพบกแถลงข่าวว่าได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567 พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารในเรื่องนี้อาจเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเห็นสมควรหยิบยกขึ้นตรวจสอบ

จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 1 และวันที่ 2 ตุลาคม 2567 เวลากลางคืน พลทหาร ผู้เสียหายได้รับการปรับปรุงวินัยจากเหตุถูกลอบสูบบุหรี่ โดยมีเจ้าหน้าที่สิบเวรที่ได้รับมอบหมายรายหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ แต่ผู้เสียหายไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าหน้าที่สิบเวร จึงออกคำสั่งให้ทหารกองประจำการ 2 นาย จับผู้เสียหายถอดเสื้อและลากไปบนพื้นปูน ระยะทางประมาณ 20 เมตร เป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บที่บริเวณหลัง หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่สิบเวรรายดังกล่าวได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบถึงการปรับปรุงวินัยทหารกองประจำการ แต่ไม่ได้รายงานว่ามีทหารลงโทษผู้เสียหายด้วยการถอดเสื้อและลากตัวไปบนพื้นปูน ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจนกระทั่งมีการลงทัณฑ์นายทหารสัญญาบัตรและลงโทษทางวินัยนายทหารชั้นประทวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีการลงโทษดังกล่าว

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 5 กำหนดให้ทหารทุกคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคร่งครัด ห้ามมิให้ทหารนายใดฝ่าฝืนวินัยทหาร หลีกเลียง ขัดขืน หรือละเลยการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การที่เจ้าหน้าที่สิบเวรได้ขออนุมัติผู้บังคับบัญชา

ปรับปรุงวินัยทหารกองประจำการที่กระทำผิดวินัยทหารด้วยท้าวพลศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการลงทัณฑ์ แต่กลับใช้อำนาจลงโทษทหารกองประจำการและผู้เสียหาย ด้วยวิธีการอื่นที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบจนเป็นเหตุให้เกิดการบาดเจ็บ การกระทำในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการลงโทษที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา

นอกจากนี้ การที่เจ้าหน้าที่สืบเวรลงโทษปรับปรุงวินัยผู้เสียหายด้วยวิธีการดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีเจตนาลงโทษผู้เสียหายด้วยวิธีการทารุณโหดร้ายและทรมานผู้เสียหาย การลงโทษดังกล่าวย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายจนเกินสมควรแก่เหตุ และเป็นการย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकลดสูญหาย พ.ศ. 2565 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ในชั้นนี้จึงรับฟังได้ว่า เจ้าหน้าที่ทหารศูนย์สงครามพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษกรณีนี้ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ตาม กองทัพบกในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่สืบเวรและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 8 แล้ว ประกอบกับหลังเหตุการณ์ดังกล่าว กระทรวงกลาโหมได้มีคำสั่งที่ 1379/2567 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2567 กำหนดมาตรการควบคุมและป้องกันการลงทัณฑ์หรือลงโทษที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายและแบบธรรมเนียมทหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติในลักษณะกระทำทรมาน กระทำการอันโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อพลทหาร รวมถึงมีการเน้นย้ำและเผยแพร่มาตรการดังกล่าวให้บุคลากรของกระทรวงกลาโหมทราบและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และต่อมากองทัพบกได้ออกคำสั่ง ที่ 499/2567 เรื่อง มาตรการควบคุมและป้องกันการลงทัณฑ์หรือลงโทษที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายและแบบธรรมเนียมทหาร โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2567 ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและสอดคล้องกับนโยบายของผู้บัญชาการทหารบกในการป้องกันการลงทัณฑ์หรือลงโทษที่ขัดต่อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนต่อไปด้วย

อีกทั้งกองทัพบกได้เยียวยาผู้เสียหายตามสมควรแก่กรณีแล้ว จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานได้ดำเนินการแก้ไขอย่างเหมาะสมแล้ว ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2568 จึงมีมติให้ยุติเรื่องกรณีดังกล่าว

“กสม. ยืนยันในหลักการป้องกันการทรมานและการลงโทษที่โหดร้ายทารุณทุกรูปแบบและเน้นย้ำว่าการปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาต้องอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่กระทำเกินกว่าเหตุ และมีกลไกตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง ซึ่ง กสม. ยินดีที่กองทัพบกเห็นความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อันจะช่วยลดความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย” นายวสันต์ กล่าว

2. กสม. แนะนำยกเลิกโครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อ จ. นครนายก ห่วงกระทบพื้นที่มรดกโลก และวิถีชีวิตของประชาชน เสนอประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) โดยประชาชนมีส่วนร่วม

นางสาวศิริดา ผิวหอม หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนเมษายน 2566 ระบุว่า กรมชลประทาน (ผู้ถูกร้อง) จะดำเนินโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำนครนายก โดยผู้ร้องเห็นว่าประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และประชาชนในพื้นที่ตำบลสาริกาไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว นอกจากนี้ โครงการยังจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต พื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยของประชาชนจำนวนมาก รวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และช้างป่าที่จะเข้าไปหาอาหารในพื้นที่การเกษตร จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่า โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และน้ำป่าไหลหลากในฤดูฝน เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ตั้งอยู่ในลุ่มน้ำบางปะกง มีความจุที่ระดับกักเก็บปกติ 85.17 ล้าน ลบ.ม. โครงการดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อที่ดินของประชาชนในพื้นที่กว่า 1,100 ไร่ พื้นที่การเกษตรกว่า 540 ไร่ ที่อยู่อาศัย 49 ครัวเรือน และสิ่งปลูกสร้างกว่า 340 รายการ พื้นที่ห้วงงานของโครงการและอ่างเก็บน้ำมีเนื้อที่ประมาณ 1,850 ไร่ อยู่ในเขตป่าคุ้มครองน้ำตกสาริกาประมาณ 500 ไร่ และอยู่ในเขตพื้นที่ป่านุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ ภายใต้ชื่อกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ประมาณ 1,116 ไร่ พื้นที่บางส่วนอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A ที่มีระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งมีช้างป่าหลายโขลงที่วนเวียนหากินอยู่ในพื้นที่

กสม. เห็นว่า แม้โครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการน้ำในพื้นที่จังหวัดนครนายก แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และผลักดันน้ำเค็ม แต่ผู้ร้องและประชาชนตำบลสาริกาไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำเนื่องจากประกอบอาชีพทำสวน ซึ่งใช้น้ำน้อยกว่าการทำนาและไม่พบปัญหาดินเปรี้ยวสำหรับปัญหาอุทกภัยบริเวณพื้นที่คลองมะเดื่อเมื่อมีฝนตกหนักจะเกิดน้ำหลากในพื้นที่ ใช้เวลาไม่นานระดับน้ำจะลดลงสู่ภาวะปกติ และมีพื้นที่นอกเขตชลประทานที่ประสบปัญหาก็มีเล็กน้อย นอกจากนี้ จังหวัดนครนายกมีเขื่อนขนาดใหญ่ คือ เขื่อนขุนด่านปราการชล อยู่ห่างจากพื้นที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อประมาณ 1.7 กิโลเมตร หากสร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อ เขื่อนทั้งสองอาจมีพื้นที่ชลประทานทับซ้อนกัน และหากดำเนินโครงการในพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 1 ตำบลสาริกา จะต้องโยกย้ายประชาชน 49 ครัวเรือนออกจากพื้นที่

โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำยังมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 1A และในเขตป่านุรักษ์ที่เป็นแหล่งมรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และพันธุ์พืชที่หายากหรือที่ตกอยู่ในสภาวะอันตราย หากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงมากกว่าบริเวณอื่น

รวมทั้งอาจทำให้ปัญหาช้างป่ารุกพื้นที่ชุมชนรุนแรงยิ่งขึ้น จากการมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่ทำให้ช้างป่าอยู่อาศัยในพื้นที่ได้อย่างยาวนาน และการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก็เป็นการลดขนาดของถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของช้างป่า ที่อาจทำให้ช้างป่าออกมานอกพื้นที่อนุรักษ์ ทำลายทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรและเป็นอันตรายต่อวิถีชีวิตของประชาชน ในขั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า การเลือกพื้นที่เพื่อดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อของกรมชลประทานไม่มีความเหมาะสมและเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนประเด็นการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ของกรมชลประทาน เห็นว่า โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และวิถีชีวิตของประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ เข้าข่ายต้องจัดทำรายงาน EIA ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยผู้ถูกร้องได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบรายงาน EIA และคณะกรรมการชำนาญการพิจารณารายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (คชก.) เมื่อปี 2564 และ 2565 มีมติให้ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อมูลรายงาน EIA ในประเด็นการอยู่อาศัยของสัตว์ป่า และให้เพิ่มเติมการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ให้ครบถ้วน อย่างไรก็ตามเมื่อข้อเท็จจริงในการประชุมรับฟังความคิดเห็นพบว่า มีประชาชนยกมือคัดค้านจำนวนมาก แต่ในรายงาน EIA ปรากฏข้อมูลว่าประชาชนเห็นด้วยร้อยละ 70 นอกจากนี้ ข้อมูลสำคัญที่ไม่ได้ปรากฏในรายงาน EIA คือ บริเวณที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำมีพันธุ์พืชถึง 208 ชนิด พันธุ์ปลา 23 ชนิด และสัตว์ป่าที่สำคัญและมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ และที่ผ่านมามีประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการอย่างเพียงพอ ข้อมูลที่ได้ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น รายงาน EIA ระบุว่าในพื้นที่หมู่ที่ 1 ปลุกข้าว แต่ในความเป็นจริงไม่ได้ปลูกข้าวแล้ว และข้อมูลในรายงาน EIA ไม่ละเอียดเพียงพอในแง่ผลกระทบต่อพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ แนวทางการจ่ายค่าชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ เมื่อผู้ถูกร้องจัดรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมตามความเห็นของ คชก. เมื่อเดือนมิถุนายน 2566 ก็ปรากฏว่าพื้นที่จัดประชุมเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีสัญญาณโทรศัพท์ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ไม่เหมาะสม กลุ่มผู้ร้องและประชาชนที่ได้รับผลกระทบทั้ง 49 ครัวเรือน จึงไม่เข้าร่วม จึงรับฟังได้ว่า การจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ของผู้ถูกร้อง มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2568 จึงมีมติเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะไปยังกรมชลประทานให้ยกเลิกโครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อรวมถึงแผนการก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นคุณค่าโดดเด่นเป็นสากลของพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ อย่างถาวร อันจะเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับความเห็นและมติของคณะกรรมการมรดกโลกที่เห็นว่า ไม่ควรสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำภายในขอบเขตแหล่งมรดกโลก และให้ศึกษาทางเลือกอื่นในการบริหารจัดการน้ำที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ

นอกจากนี้ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชหารือร่วมกับคณะกรรมการมรดกโลก และองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) อย่างใกล้ชิด เพื่อขอรับคำแนะนำในการกำหนดกรอบการศึกษาและขอบเขตของเนื้อหาที่สำคัญสำหรับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) พื้นที่ลุ่มน้ำและแหล่งมรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ให้ครอบคลุมคุณค่าโดดเด่นเป็นสากลของแหล่งมรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และเป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการมรดกโลกยอมรับ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ทางเลือกหรือโครงการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้นจากผลการประเมินดังกล่าว ให้คำนึงถึงการดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของแหล่งมรดกโลกเป็นสำคัญ

3. กสม. ตรวจสอบกรณีอดีตพนักงานราชการหญิง ศรชล. ร้องเรียนถูกผู้บังคับบัญชาคุกคามทางเพศ และหน่วยงานเยี่ยวาความเสียหายและปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนในที่ทำงาน

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องรายหนึ่งซึ่งเป็นอดีตพนักงานราชการหญิง สังกัดศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ระบุว่า ถูกผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาใช้คำพูดในลักษณะเชิงขู่สาและมีการคุกคามทางเพศโดยใช้ฐานะผู้บังคับบัญชาและเหตุผลในเรื่องการต่อสัญญาจ้างงาน ข่มขู่กดดันให้ต้องยอมทำตามความพึงพอใจต่อเนื่องหลายครั้ง จนกระทั่งผู้ถูกร้องได้เรงรัดลงนามในคำสั่งให้ผู้ร้องไปปฏิบัติราชการเป็นหน้าห้องของผู้ถูกร้องและให้การปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อผู้ถูกร้องนับตั้งแต่วันที่คำสั่ง ทั้งที่ในขณะนั้นมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอยู่แล้ว ทำให้ผู้ร้องรู้สึกกังวลใจ รู้สึกไม่ปลอดภัย และเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ จึงได้นำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษาผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เมื่อผู้ถูกร้องทราบจึงได้ใช้วาจาข่มขู่กดดันให้เลือกว่าจะลาออกจากราชการเอง หรือถูกประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ผ่านและให้ออกจากราชการ หรือไม่ต่อสัญญาจ้างงาน ทั้งนี้ ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ถูกร้องแล้วแต่ไม่มีความคืบหน้า จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย พยานหลักฐานต่าง ๆ ประกอบหลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้องเคยทำงานที่ ศรชล. เป็นพนักงานราชการ ปัจจุบันไม่ได้ต่อสัญญาจ้างแล้ว ส่วนผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงเมื่อเดือนกันยายน 2567 ผู้ถูกร้องส่งข้อความถึงผู้ร้องผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีข้อความในเชิงขู่สาและกล่าวถึงการต่อรองเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร้อง ต่อมาผู้ถูกร้องได้ลงนามในคำสั่ง ศรชล. (เฉพาะ) ให้ผู้ร้องปฏิบัติราชการเป็นหน้าห้องของผู้ถูกร้องและให้การปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อผู้ถูกร้องนับตั้งแต่วันที่คำสั่ง นำไปสู่การที่ผู้ร้องนำเรื่องดังกล่าวไปร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาระดับสูง กระทั่งเลขาธิการ ศรชล. มีคำสั่งลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2567 แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวสรุปว่า ผู้ถูกร้องมีการพูดคุยกับผู้ร้องผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ โดยมีเนื้อหาเชิงขู่สาจริง แต่อ้างว่าผู้ร้องเป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อน แม้ไม่ปรากฏประจักษ์

พยานหลักฐานใดยืนยันชัดเจนว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมคุกคามทางเพศต่อผู้ร้อง แต่เห็นควรให้ว่ากล่าวตักเตือนผู้ถูกร้องให้ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อไป

กสม. เห็นว่า กรณีนี้แม้จะไม่ปรากฏพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมไม่สุภาพด้วยการสัมผัสร่างกายผู้ร้อง แต่การที่ผู้ถูกร้องส่งข้อความหาผู้ร้องในทำนองขู่สาวและใช้คำพูดข่มขู่กดดันผู้ร้อง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ประโยชน์หรือโทษจากงานหรือการใช้อำนาจให้คุณให้โทษจากงานมาเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจส่วนตัวจนยอมทำให้ผู้ร้องอยู่ในสถานการณ์กดดัน รู้สึกถูกข่มขู่ และรู้สึกกระอักกระอ่วนและรำคาญใจ และเนื่องจากผู้ถูกร้องมีสถานะเป็นผู้บังคับบัญชามีอำนาจเหนือผู้ร้องในทุกด้าน หากไม่มีเหตุการณ์เช่นว่านี้จริงหรือหากเกิดขึ้นโดยความยินยอมด้วยความสมัครใจของผู้ร้องแล้วผู้ร้องคงไม่ทำหนังสือร้องเรียนต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอก เนื่องจากจะทำให้ผู้ร้องมีปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความเป็นอยู่ของผู้ร้องเอง

นอกจากนี้ แม้ผู้ถูกร้องจะอ้างว่าผู้ร้องเป็นฝ่ายเริ่มความสัมพันธ์ก็ตาม แต่คำกล่าวอ้างดังกล่าวย่อมเป็นการปิดกั้นข้อเท็จจริงของการเป็นผู้บังคับบัญชาที่จะประพฤติปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ เมื่อเกิดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสมขึ้นผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ห้ามปรามหรือตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อไม่ให้แสดงพฤติกรรมดังกล่าว อีกทั้ง ผู้ถูกร้องย่อมต้องเล็งเห็นหรือรู้ได้ว่าการกระทำเช่นว่าจะส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและภาพลักษณ์ของหน่วยงาน สอดคล้องกับรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง สรชล. ที่แม้จะระบุว่าไม่ปรากฏประจักษ์พยานหลักฐานชัดเจนว่าพฤติการณ์การกระทำของผู้ถูกร้องมีมูลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา แต่การที่คณะกรรมการฯ มีความเห็นให้ว่ากล่าวตักเตือนผู้ถูกร้องไม่ให้มีพฤติกรรมดังกล่าวอีก ย่อมเป็นการยอมรับอย่างมีนัยยะสำคัญว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างตามคำร้อง

พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงมีลักษณะเป็นการบีบบังคับด้วยการใช้อำนาจไม่พึงปรารถนาหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศในที่ทำงาน และมีลักษณะเป็นการคุกคามทางเพศในการทำงานตามนิยามความหมายที่ปรากฏในคู่มือมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และตามที่คณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ได้อธิบายถึงการคุกคามทางเพศไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ผู้ถูกร้องกระทำไม่พึงปรารถนาและไม่ต้องการซึ่งอาจมีลักษณะของพฤติกรรมในรูปแบบของการกระทำด้วยวาจา การแสดงกิริยาท่าทางต่าง ๆ การสัมผัส หรือจับต้องร่างกาย รวมทั้งการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ไม่ต้องการ อันกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและสิทธิในการทำงานของผู้ร้อง ตามที่ได้การรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 มาตรา 32 รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 17 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ข้อ 7 ในชั้นนี้จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมคุกคามทางเพศในการทำงานอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2568 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยัง สรช. ให้กำหนดมาตรการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ร้องอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การแสดงความเสียใจ การขอโทษอย่างเป็นทางการ หรือการกระทำในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมตามพฤติการณ์ รวมถึงให้ติดตามการทำหน้าที่ของผู้ถูกร้องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นอีก และให้กำกับดูแลและติดตามให้ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ทั้งนี้ ให้ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานแก่บุคลากรในสังกัด รวมถึงปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนในที่ทำงาน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาและป้องกันเหตุเกิดผลในทางปฏิบัติ

20 พฤศจิกายน 2568

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ